List 45. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. novembra 1876.

Obseg: Poročilo o našem predivstvu. — Nekoliko iz Mariborske vinske razstave. (Kon.) — Gospodarske novice. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Tajnocvétke (kryptogami) ob potu od Poženka na Šent-Urhsko goro. (Kon.) — Popotne črtice. (Dal.) — Slovansko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Poročilo o našem predivstvu.

Spisal Andrej Piskar.

Ker me je sl. odbor kmetijske družbe počastil z zaupanjem, da mi je izročil popotni poduk o predivstvu za letošnje leto, si štejem v dolžnost, da poročam o svojem delovanji in pa o naših razmerah o tem predmetu.

Predno pa o letošnjem delovanji kaj več govorim, se mi zdi na pravem mestu, da poprej nekoliko spregovorim o vspehu, katerega so imele naše dosedanje poskušnje.

Kakor je znano, preskrbuje kmetijska družba vsako leto semena Ruskega (Rigajskega) lanú. Rusko seme je najboljše za setev, ker priraste iz njega najlepše in najdaljše predivo; zato povsod, kjer hočejo lepo predivo pridelati, sejejo to seme. Kakor pa ni nobene dobre stvari, da bi se ji ne moglo ugovarjati, tako tudi tu. Tudi Rusko laneno seme se pri nas do zdaj še ni tako vtrdilo in vdomačilo, kakor bi bilo želeti. Naši kmetovalci imajo troje ugovorov zoper Rusko lanéno seme. Prvi ugovor je, da je predrago, drugi, da ima Ruski lan premalo semena; tretji, da je nezanesljivo, ker nekatero leto stori dobro, a drugo slabo. To vse ima res nekaj resnice, zato poskusimo to stvar malo bolje ogledati.

Da je Rusko seme drago, dražje kot naše domače, to je naravno in temu ne moremo pomagati, ker že voznina mnogo stane. Letina ima pa največ vpliva na ceno, ker tudi na Ruskem ni vselej dobra letina za lan. Včasi se dobi tam seme ravno po tej ceni, kot pri nas in še ceneje, ali včasi je drago. Kmetijska družba je vselej iz državne podpore nekaj založila, kedar je bilo seme drago, da so ga kmetovalci bolji kup dobili. Občna želja naših kmetovalcev je, naj bi kmetijska družba vsako leto toliko iz državne subvencije založila, da bi Rusko seme ne bilo draže kot naše domače, potem bi ga kmetovalci vsi od kraja kupovali. Se vé da je to težavno, ker bi bilo treba v draginjskih letih mnogo priložiti in državna podpora je le pičla. O tem bomo pozneje še več govorili.

Da Ruski lan nima toliko semena, kot naš prezlej ali pa celó zimski, to je res in sicer zato, ker je manj glavičast. Ali to je ravno prednost za predivo. Za predivo je tisti lan najboljši, kateri ima le po eno glavico, ker potem je lik od korenin do glavic cel in dober, a naš zimski lan se kmalu pri sredi stebla začne razraščati v vrhe in ima potem res mnogo semena, ali predivo je krajše, ker vršiči pri izdelovanji ali odpadejo ali pa, ker so grčasti in se ne dajo lepo izdelati, potem odpadejo pri mikanji. Rusko seme dela bolj na predivo, kot na seme, zato zraste Ruski lan še enkrat tako visok, kot naš domač in dá še enkrat toliko prediva. To je gotovo veči dobiček, kot pa če bi bilo nekoliko več semena, zato pa predivo slabo.

Ker pri nas zemlje ne obdelujejo tako skrbno, kot tam, kjer je kmetijstvo na visoki stopinji, zato se tudi še ni posrečilo, da bi iz izvirnega Ruskega semena si mogli pridelati dobrega domačega semena za setev. Dozdaj se je seme, pridelano iz izvirnega Ruskega, le enkrat moglo sejati, ki pa tudi še ni tako storilo, kot izvirno, a v drugo sejano seme že ni storilo mnogo boljše, kot navadno domače. Temu bi se pomagalo, ko bi se zemlja prav skrbno obdelovala in vrstila, ker bi potem prirastlo ne le boljše predivo, ampak tudi boljše seme, katero bi se moglo večkrat sejati. Priča temu je to, da so pri nas nekateri iz našega čisto domačega semena, lenovca, na dobro in skrbno obdelani njivi pridelali predivo, ki je bilo po vsem podobno onemu iz Ruskega semena.

Tretji ugovor naših kmetovalcev je, da je Rusko seme nezanesljivo, da vselej ne storí dobro. To je žalibog, istina! Poskušnje so kazale, da Rusko seme, ki ga je kmetijska družba dobivala iz Vratislave, je bilo prva leta precej lepo in je dajalo lep pridelek, ali poslednja leta, posebno leta 1874. in 1875. je bilo prav slabo. Seme je bilo tako plevelno, da se ni dalo nikakor očistiti in ko je ozelenelo, ga je neka trava tako prerastla, da nobena pletev ni pomagala in ga je konečno popolnoma zadušila, tako, da so nekateri gospodarji posebno v Vodiški okolici veliko zgubo imeli, ker so seme drago plačali, potem pa morali vse pokositi. Sicer pa ni bilo vse seme tako slabo, ampak le v nekaterih sodcih.

Pri kupovanji semena je težava, ker gre seme več prekupcom čez roke in v Ruskih Pobaltijskih mestih imajo kupčijo največ judje v rokah. Res, da ni vsak jud goljuf, al vsak lahko sprevidi, kako je tukaj, kakor povsod, sleparstvu pot odprta. Mogoče, da je trgovec, od katerega mi seme kupimo, najpošteneji mož; a kdo more biti porok, da je oni, ki seme po deželi skupaj spravlja in ga temu pošilja, tudi pošten. Kako lahko se dobremu blagu primeša slabega in slabo in smetjivo seme za dobro prodaja. To so že poskusili povsod in ne samo mi. Zato je najboljše, kdor more, da gre

sam tje in kupi seme od kmetovalcev na mestu, kjer je rastlo, da si ga lahko izbere. Za nas, se vé da, to ne kaže, ker bi bili preveliki stroški, po seme tje hoditi. Korošci so se obrnili že s prošnjo na ministerstvo kmetijstva, da bi za več dežel poslali tje izvedenega opravnika, ki bi seme na mestu kupil, ker za več semena se veči stroški že izplačajo. Toda do zdaj se še ni nihče za to zavzel. Vsi naši kmetovalci, kateri lan pridelujejo in s katerimi sem imel priliko govoriti, so djali, da je posebno treba na to delati, da dobimo zanesljivo seme, ker če bi se mogli zanesti, da bo seme res dobro, bi ga še veliko več naročili; al tako je pa težava, seme drago kupiti in njivo z velikimi stroški obdelati, potem pa nič pridelka imeti. Temu se mora na vsak način pomagati. Zato bomo poskusili o priliki še kaj o tem spregovoriti.

Nekoliko iz Mariborske vinske razstave.

(Dalje in konec.)

V zadnji (5.) seji je vodja kmetijske šole pri sv. Mihelu na Tirolskem E. Mach razpravljal vprašanje: ali sedanja osnova in delavnost vinorejskih poskuščevališč zadostujete željam vinorejcev ali ne? in če ne, kako naj bi se predrugačila, da bi koristila dejanskim potrebam (praksi)? — Govornik je povdarjal važnost vinskih poskuščevališč za vinorejo in obžaloval, da vinorejci nič kaj prav ne razumejo teh naprav in nimajo zaupanja do njih. Naloga vinskih poskuševališč je, posredovati zvezo med znanstvom in pa med prakso, zato misli, da bi se namen navedenih vinskih naprav najbolje dosegel, ako bi se vinska poskuševališča združila z vinorejskimi šolami. Konečno predlaga govornik: zbor naj izreče, da vinska poskuševališča morejo koristiti le tedaj, ako so v prav tesni zavezi s prakso. — Dr. Rösler trdi, da poskuševališča popolnoma zadostujejo svoji nalogi; Bogdan Hoff misli, s praktičnimi vprašanji naj se ukvarjajo vinorejske šole, poskuševališča pa bodo le znanstvene naprave. Vodja Mariborske vinorejske šole H. Göthe stavi dva predloga, namreč: 1) zbor naj izreče pripoznanje, da poskuševališča vspešno delujejo na znanstvenem polji, da pa 2) praktičnim potrebam še ne zadostujejo in se zato ministerstvo naprosi, naj pripomore, da v vseh deželah, kjer so vinorejske šole z zadostnim pridelkom vina, se napravijo poskuševališča. Dr. Mullé dodaja, da ministerstvo že priprave dela za ustanovitev tacih naprav. Na to seže Rosenzweig z vse drugim mnenjem vmes, rekši, da je najbolje, ako se vinska poskuševališča ločijo od vinorejskih šol, pa se združijo z višo poljedelsko šolo Dunajsko. — Konečno zbor pritrdi predlogom Macha in Göthe-a.

J. Gongo iz Pergine je za povzdigo vinoreje priporočal družbe (kompanije) manjših vinorejcev, rekši, da umno trtorejo in umno kletarstvo je mogoče vpeljati le tedaj, ko se ustanovijo vinske družbe. V tako kompanijo združeni vinorejci bi ob trgatvi grozdje izročevali vodstvu kompanije; čas trgatve bi prevdarno določevali; pridelano vino bi se na skupni račun prodajalo itd. — Rosenzweig pravi, da je misel Giongova prav lepa, al za izpeljavo jej manjka denarja. Na družbe vinorejcev se poprej misliti ne more, dokler ni denarnih založnic. — Dr. Mullé kaže razloček med vinskimi družbami, kakor so že na Štajarskem, in pa med vinskimi kompanijami (Genossenschaften) in po njegovem predlogu je zbor izrekel, da v povzdigo vinorejstva je želeti naprave vinskih družeb, v pospeh vinske kupčije pa naprava kletarskih kompanij. —

S to sejo je bilo zborovanje končano. Popoldne je bila velika gostarija v kazini. Kaj so gospodje jedli, koliko so pili in kakošne bile so napitnice, to ne spada v predmet našega poročila, kakor tudi popis skozi in skozi nemških verzov ne, ki so na vinskem sejmišču bili prilepljeni razstavljenim vinom.

31. septembra je bila delitev svetinj, častnih daril in pa hvalnih diplom.

Dr. König iz Gorice je zboru pred odhodom razglasil prijazno vabilo, naj vinorejci meseca septembra prihodnjega leta pridejo zborovat v Gorico.

Gospodarske novice.

* *Centralna komisija za konjerejo* (Central Pferdezucht Commission) se imenuje nova naprava, katera je po cesarjevem dovoljenji od 13. oktobra t. l. na Dunaji ustanovljena bila. Ta komisija je svetovalka ministerstvu kmetijstva v vseh konjerejo zadevajočih vprašanjih, bodi si takih, ki se tičejo države v obče ali pa posamesnih dežel.

* *„Der Mais, das gesündeste und billigste Pferdefutter. Nach eigenen Beobachtungen bewiesen und dargestellt von Dr. P. J. Klein, d. Z. Thierarzt der Gesellschaft für öffentliches Fuhrwesen zu Berlin. Preis 75 Pfennige.“* — Tako se zove knjižica, ki je prišla ravnokar na svitlo in koruzo priporoča za najzdravejšo in najcenejšo konjsko krmo. Pisatelj te knjige pravi po obilnih svojih skušnjah, da je koruza za konjsko krmo bolja kakor oves in sicer zato, ker je tečnejša, cenejša in zdravejša memo ovsa. On pripoveduje, da se je koruza pri vojaških konjih na Laškem že dobro potrdila, in da je tudi vojno ministerstvo Dunajsko ukrenilo, da se ima koruza poskusiti tudi pri vojaških konjih našega cesarstva. — Da je koruza krma, po kateri se konji dobro redijo in močni ohranijo, to je že davno znano na Ogerskem, Hrvaškem in tudi pri nas, kjer vozniki svoje konje krmijo s koruzo. Al varnejše se mora vsakako s koruzo ravnati zato, ker živino rada napenja. Al tudi tam, kjer ne gre zato, da bi konja debelili, ampak kedar ga hočemo bolj živega in iskrenega imeti, bo menda oves zmirom prednost obdržal pred koruzo.

* *Huda konjska kuga*, ki so jo vojaški konji iz Abisinije v Egipt zatrosili, ondi še zmirom hudo razsaja; vsak dan pogine 100 do 120 kónj. Toliko je že pobrala konj, da popotni tujci ne morejo vozá dobiti. Od 16 do 18.000 kónj, ki jih je v Egiptu bilo, je pocepala že polovica in zdaj se širi že tudi na osle, in, kar je posebno čudno, tudi na pse. Izprva so skrivali to bolezen, al kmalu se ni več zatajiti dala. Zdaj jo ima že tudi namestni kralj v svojih štalah.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca oktobra.

Dné	Leta	
28.	1443.	Se je začela ena najhujših zim, katera je na Nemškem trajala do 25. maja prihodnjega leta.
28.	1846.	Pruska vlada okliče postavo za senožeti za deželo Siegen.
28.	1855.	Da se v okom pride pokončavanju gozda, prepové Španjska vlada sploh prodaj gozdov.

Dné	Leta	
31.	1765.	Ruska cesarica Katarina potrdi ustanovitev družbe kmetijske pod imenom „freie ökonomische Gesellschaft“ v Petrogradu.

Meseca novembra.

1.	1781.	Cesar Jožef II. odpravi životno sužnost v našem cesarstvu, zmanjša tlako kmetom, in zatega del ustanovi posebne uradnije pod imenom fiskalnih prokuratur, katere naj varujejo kmete stiska grajsčinskega.
1.	1847.	Pruska vlada okliče postavo za poljski red.
2.	1859.	Je bila prva razstava kmetijskih pridelkov v Atenah na Grškem.
3.	1850.	Osnuje Fraas umetno riborejo na Bavarskem, za katero se je prvo mesto izbralo na vrtu živinozdravniške šole v Monakovem.

(Dalje prihodnjič.)

Naravoznanske stvari.

Tajnocvétke (kryptogami)

ob potu od Poženka na Šent-Urhsko goro. *)

Popisal Šimen Robič.

(Konec.)

Od znamenja do Flegarjeve hiše so na obeh straneh pota Werfenski skladi, a tod naprej se prikazuje na levi strani apnenek, in tega trebalo bo nama tudi nekoliko ogledati; vendar, predno se k skalicam prestopiva, oglejva še une hraste ob potu. Po deblu jih obrašča v velikih nakrišpanih plahtah „Cetraria glauca“; sèm ter tjè „Ochrolechia pallescens“, „Lecidella entoroleuca“, v šopkih pa „Ramalina pollinaria“. Ko stopava naprej k skalicam, zapaziva nov lišaj „Cladonia neglecta“ z imenom. Zdaj stojiva pri skalicah; kako marogaste, kako razno pisane so tudi one. Tù-le so same črne maroge; poleg njih bele pege, posejane z brezštevilnimi črnimi v kamen zajedenimi pikicami; tam le je zopet enaka čeda druzih, skoraj zvezdicam podobnih rujavih pikic; tukaj zopet tropa rumenih kupčkov razne velikosti. Črne maroge so „Placynthium nigrum“, vtopljene črne pikice „Lecidella immersa“, rujave pikice „Petractis exantematica“, in rumeni kupčiki „Biatora rupestris“. Med njimi in čez nje se razteguje v malih črnih, na koncu zobčastih krpah „Collema cristatum“, v razpokah „Thaloidima vesiculare“ in na mahu rastočem na skalicah in krog njih pa „Panaria conoplea“.

Prisopihala sva po strmem, sila kamnitem potu do krtža. Vsediva se na plošnati kamen poleg njega ter odpočijva se malo na tem mestu, kjer tudi naše hribovke počivajo rade, kedar težke mehove z moko iz mlina domú nesó. Oj, kako prekrasen razgled se odpira tukaj očesu! Od tod vidiš obširno polje Cerkljansko, Kranjsko, Soriško, Vodiško; tam doli proti juguizhodu Mengiško in Dobško. Koliko vasi in cerkev lahko šteješ na tej obširni planjavi! Tam v kotu pod gorami vidiš Loko; Kranj ti je pa tako blizo, da bi skorej hiše razločil. Proti zahodu vidiš krasne Bohinjske planine z orjaškim Triglavom ponosno kupeti v zračne višave. Med jugo-zapadom pa se dvigajo izmed pogorja Blegaš in Tisovec z Grmado; proti jugu imaš pred seboj Šmarno goro s svojo lepo, kakor labud blišečo cerkvijo; zad za njo stegujejo druge gore svoje vrhove v nebesne višave in daleč daleč tam doli zapaziš celó Snežnika.

Dvigniva se zdaj; zadosti dolgo so se pasle najine oči nad to krasoto; pobirajva stopinje naprej po precej zložnem potu, a svojih lišajev nikar ne pozabiva. Tukaj vidiva zopet novega. Kakor kak rujav od peceljna odščipljen šipek („rosa canina“) čepi ti na skali. Temu debelo listnatem rujavcu so dali imé „Endocarpon miniatum“.

Kmalu bodeva na vrhu; le čez uni klanček še, in videla bova belo cerkvico Bogu in sv. Urhu posvečeno, kakor goska na prijetnem holmcu čepeti.

Po nekolikih stopinjah dospela sva zdaj do vasi, kjer poleg pota že mnogo različnega sadnega drevja raste, ki je z raznimi lišaji čez in čez prepreženo ter obraščeno, ki razodeva veliko zanikernost gospodarjev. Tu najdeva na drevji memo druzih že znanih lišajev „Physcia parietina“, „Menegazzia“ ali „Parmelia terebrata“, „Parmelia pulverulenta“, „Parm. stellaris“, „Anaptichia cilliaris“, „Imbricaria“ ali „Parmelia physodes“, „Parm. tiliacea“, „Parm. caperata“ v celih plahtah, „Ramalina fastigiata“, „Ram. fraxinea“, „Usnea barbata var. florida“.

Une skalice pri potu pod klancem tudi se ne smeva ogniti, kajti na njej raste nekaj lišajev, katerih doslej na svojem popotovanji še nisva staknila. Glej! kako drobne pikice so gosto posejane na tej strani, dali so jim imé „Verucaria calciseda“; tukaj so zopet druge, podobne črnim glivicam, te imenujejo „Lecidella ochracea“; med njimi pa se steguje temno rumena pega, obložena s kupčiki enake barve, to ti je „Placodium saxicolum“, po razpokah in po kamenju se pa razraščata v debelih plahtah „Psoroma crassum“ in „Squamaria gypsaceum“, v kotu pa „Amphiloma Heppianum“. Kako ozaljšana, kaj ne, je ta borna skalica!

Vzdigniva noge, naj naju nesejo dalje. Hvala Bogu, prilezla sva na hribček do cerkvice. Stopiva še noter na pokopališče. Tudi ondi bodeva gotovo kaj našla. Na podbojih cerkvenih vrat takoj zapaziva mnogo rumenih lis, te so „Calopisma vitellinelum“, na kamenju pokopališčinega obzidja vidiva veliko rujavih pikic, te so: „Verucaria muralis“. Glej! še celó opeke niso brez marog; te maroge imenujejo „Lecidea crustulata“.

Povzameva zdaj vse to, kar sva na svojem popotovanji samo ob potu opazovala, pa pomisliva, da sva gredé še marsikaj izgrešila, in gotovo mi bodeš rad pritrdil, da ta okolica ni ravno prerevna lišajev, česar bi se še bolj prepričal, ako bi ti naštel še druge, ki se sem ter tje nahajajo. Al naj zadosti bo za ta pot. Obrniva rajši še enkrat svoje oči na krasno panoramo, ki jo od tod lahko gledava. Če je bil že doli pri križu lep razgled, veliko lepši, mnogo veličastnejši je še le na tem mestu; vendar popisovati ga ni moj namen. Rečem z našim nepozabljivim Potočnikom samo to: pridi gori nižave sin na ta prijazni hribček, gledaj sam in — vživaj! *)

*) Popravek. V prvem oddelku tega članka na str. 351 v 23. vrsti od zgoraj beri „Cladonia squamosa“ namesti synamosa.

*) Škoda, da že mrzla zimska burja bučí po prosti naravi, sicer bi res kar prijeli za popotno palico pa marširali na Št. Urško goro, na kateri ne raste samo tolika množina botaniku zanimivih lišajev, ampak celó konec oktobra cvetó mnogovrstne planinske cvetlice, katerih krasen šopek nam še danes skomine dela po lepi Št. Urški gori.

Vred.

*

Slovensko slovstvo.

* *Mož-beseda.* Izviren igrokaz v 5 djanjih. Spisal Mirko Sotlan.

To je naslov gledališki igri, ki je prišla ravnokar z Mohorjeve tiskarne v Celovcu na svitlo in se dobiva pri založniku, bukvarju J. Lercherju v Ljubljani po 40 kr. — Radovedni smo vzeli ta novi brst izvirne domače dramatične Vile v roke. Al žalibog! da nas ni razveselil. Predmet „igre" ni nikakor dramatičen, za šaloigro premalo dovtipen, za resno pa premalo resen. Dá se povedati vsa dogodba v par kratkih stavkih, pisatelj se je tedaj moral silno mučiti, da jo je razpel na 5 dolzih aktov. Dogodba je ta-le: Polk Štajarskih vojakov maršira proti Ljubljani, nek vojak pa bi rad šel za par ur domú pogledat stariše in ljubico, ker nima daleč od ceste. Stotnik mu to dovoli proti temu, da koj drugo jutro pride v Ljubljano. Vojak se v to zaveže z besedo. Čitatelj pričakuje kakih zaprek, po katerih utegne stotnik v zadrege priti, kakih komičnih ali resnih spletek, ki mikajo poslušalca, al vsega tega ni nič, izvzemši prošnjo ljubice in njenega očeta, da bi pri njih ostal. Reč vsa se priprosto reši; dramatičnega momenta ni ne enega v celi igri. Boljši, kakor predmet in izpeljava je pa jezik, dasiravno za namen, za katerega se take stvarce pišejo, namreč za predstavo na gledališkem odru, ne odobrujemo vezane besede. Sicer pa v eno mer jambe ušesu težko denejo. Ni vsak dober pisatelj tudi dober dramaturg, niti ne vsak predmet shoden za dramatiziranje.

* *Nesreča čez nesrečo ali mrtvaška glava.* Knjižica trpečim in nesrečnim ljudém v tolažbo. Po nemškem izvirniku poslovenil Lj. T. v Ljubljani. Natisnila in prodajata Klein in Kovač (Eger) 1876. Cena 25 kr. — Povest, ki je predmet tej knjižici, je mikavna in izpolnuje to, kar jej je pisatelj na čelo napisal, da je tolažilo nesrečnim. Jezik je čeden. Naj bi tedaj med prostim našim ljudstvom mnogo kupcev našla!

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

Spisal političen sitnež.

(Dalje.)

V Žužemberk dospem malo pred deveto uro. Bila je nedelja. Ker sem bil prejšnji dan stradal, mi kruli želodec, toraj stopim v gostilnico in si dam napraviti malo zajutrka. Potem si površno ogledam trg in tudi razpadajoči grad, zopet Auerspergov. Zdajci gori na griču zapojó zvonovi in vabijo verne k maši. Ker se tudi jaz med kristjane štejem, lezem počasi z drugimi vernimi proti cerkvi — počasi, ker mi je solnce gnalo pot iz kože. Potoma oddam pisma na pošti, ki je v tako skromnem poslopji, da bi človek mislil, da se tu hranuje krompir, repa in zelje, ne pa da je tu pošta tako ponosnega trga, kakor hoče biti Žužemberk.

Ko dospem do cerkve z drugo množico vred, vdrugič zapojó zvonovi, lepo vbrani (véliki močan C) Neboté se mi vsili želja, naj bi Žužemberčani poslušali bolj te vbrane glasove, kakor nevbrano liberalno rjovenje in ušesa trgajoče nemčurske glasove. Bilo bi to zá-nje in za druge bolje.

V sedanjem času sicer ni navada (zlasti pri tako zvanih „omikanih" ne) hvaliti se s tem, da je kdo bil pri maši, ampak bolj pogosto naletiš na nasprotno bahanje. Jaz pa tu naravnost in s ponosom rečem, da me je duhovno opravilo na duši ravno tako okrepčalo, kakor (če je primera dovoljena) prej zaželeni zajutrek na telesu. Pridiga gospoda v cerkvi bila je jedrnata. Mladi gospod duhovnik imel je krepko in gladko besedo in v govoru prepričevalno, ognjeno moč, ki mehča trdovratna srca in drami spavajočo vest.

Po maši me je gnalo srce, govoriti s tem izvrstnim duhovnikom, predno potujem dalje. Po njegovi prijaznosti našel sem tudi v neznanem mi Žužemberku znance in prijazne ljudí, potem pa sem se, vtretjič prestopivši svoj program, kateri mi je veleval le peš hoditi, peljal do Toplic. Tega prestopa programa svojega pa nisem obžaloval, prvič zato ne, ker je pot preko Krke jako dolgočasna, drugič pa, ker bi peš morda ne bil več prišel do noči do Toplic, in tretjič ker je bila nedelja in na poti mnogo vinjenih ljudí, ki popotnika nikjer pri miru ne pusté.

V Toplicah, dasiravno v popolnoma neznanem mi kraju, naletim zopet na znance. Bili so to zadnji gostje iz Ljubljane, nekaj pa je bilo drugih, ki so me tudi poznali. Po tem sem spoznal, da „incognito" potovati tudi meni ni mogoče po slovenskih deželah, kar sem pozneje še mnogokrat skusil. Večer nam je tedaj v prijetnem nepolitičnem pogovoru naglo pretekel in ko bije ura enajst (véliki zvon visok D), se podam k počitku na pošto, kjer sem se bil vtaboril. Tudi tu ni bilo prenočevanje drago in postrežba dobra. Toplicam manjka le železnice, ki bi ljudí složno vozila v jako zdravilno vodo, pa kaj, ker je prepir, kje naj gré železnica, podrl kratko železno cesto in Dolencem pustil — dolgočasno!

Drugi dan odrinem zarano naprej po programu svojem, namreč peš proti Semiču. Kmalu dospem do Poljanice (Pöllandl), ozke doline. Že potoma se mi je zdelo, kakor da bi ženske na polji ob cesti, v domače rujavo platno oblečene, kočevski govorile. Vedel sem sicer, da so v Poljanski dolini naselniki Kočevskim enaki, a vendar sem si mislil, da meja ni tako strogo prerezana, da bi ljudje slovenski ne umeli. Prepričal pa sem se, da moški pač razumejo dobro slovenski, a slabo in neradi govoré, ženske pa le težko razumejo in nikakor ne govoré „kranjski". Ta prikazen izvira iz tega, da možki hodijo, prav kakor pravi Hočevarji, po svetu in se naučé različnih jezikov, tedaj tudi slovenskega, žene pa ostajajo domá in obdelujujo polje ter oskrbujejo dom in tako ne pridejo dosti v dotiko s „Kranjci".

Poten in žejen stopim v gostilnico na Poljanici. Tu zagledam krog mize več ljudi, menda posestnikov iz istega kraja. V kotu za mizo sedi nek človek, učitelj ali kaj tacega (ker nisem hotel tako siten biti, da bi bil prašal, kdo je) in bere nazočim iz nemškega časnika. Jaz se vsedem po tihem pozdravu k stranski mizi in poslušam berilo. Zdi se mi zeló „turško". Radoveden vprem svoje oči v list, katerega ima bralec v rokah, in vidim „Gemeinde-Zeitung". — Naglo izpijem svoj četrt litra in grem. Po poti pa mi pride misel: kaj ko bi pri nas učitelji in drugi, ki znajo brati, zbirali po gostilnicah ali drugih krajih ljudí in jim brali slovenske časnike! Ali ne bi dobili toliko in tako marljivih poslušalcev, kakor tu, kjer se ljudje celó po prihodu čisto neznanega človeka niso dali motiti, da ne bi bili poslušali bralca? Mogoče, da se tudi pri „Kranjcih" kje tako godí, al jaz na svojem potovanji tega nisem nikjer zapazil, ker so po gostilnicah povsod le pili, razgrajali ali se prepirali.

To premišljevanje me je tako prevzelo, da sem skoro pozabil na pot pod nogami. Je pa tudi dolgočasna ta pot, vedno ob potoku, ob katerem stojí mnogo mlinov. Na bregu ob levi se razprostirajo vinogradi in sredi njih hiše, tako, da je vsa ta dolina na dolgo raztegnjena vas, pod katero pelje cesta vedno polagoma

navkreber. Na cesti najdem kos papirja z napisom „Gemeinde-Zeitung“, dokaz, da celó ti zapuščeni ljudje si vendar naročajo liste svojega jezika. Idi pa v kateri koli kot slovenske dežele, stavim, da ne boš naletel na noben slovensk časnik drugje, ko pri gospodu župniku ali učitelju. Žalostna nemarnost!

Ta žalostna zavest, pusti kraj in še bolj pusto vreme me tako omami, da zopet popolnoma pozabim poti. Spomnim se je še le, ko mi jamejo debele kaplje kapati na slamnik. Razprem toraj svoj dežnik in koračim dalje po namočeni cesti.

V dežji dospem do Črmošnjic. Tù na nekem ponosnem poslopji berem napis „Volks-Schule“, pod njim pa priprosto v slovenskem jeziku „Šola“. — „Vraga“, si mislim, čemu „Volks-Schule“? Saj bo tako vsak človek rad verjel, da tu ni vseučilišča! Že kraj tega ne kaže.“ — Ker je še hudó deževalo, na severu pa se je kazalo nebo jasno, grem vedrit v gostilnico. Opiraje se na napis „Šola“ velim si prinesti slovenski „pol litra“. „Holb Liter“ pa je odmev iz ust postojnega gostilničarskega dekleta, ki je, kakor sem pozneje zvedel, hči krčmarice. „Mar tu ne govorite slovenski?“ prašam na to gostilničarico. „Gott bewahre — wir seint ja Gotscheber“ — doni iz njenih ust. „Zakaj“ „Gott bewahre?“ prašam dalje, zdaj res nekoliko razžaljen, nemški: „Ali bi bila za vas velika nesreča, če bi govorili slovenski? Je mar nasprotno posebna sreča za vas, da govorite nemški in Boga hvalite za to?“ — „Wir seint Gotscheber“ — doni zopet srpo iz ust trebušne matrone, ki potem zgine in hčeri (memo rečeno, lepi deklici) veli, da naj ona gleda, kako bo dobila od mene denar za naročenega pol litra. Hči se potem vstopi pred vrata, kakor za stražo, in še le, ko jo pokličem, da plačam, pride in milostljivo sprejme denar. Jaz sem materi in hčeri to odpustil, ker je bilo vsaj vino res dobro.

Nekoliko sarkastičnih misli se napotim dalje. Pot je še nekoliko napeta, potem pa se spusti v nižavo proti Semiču. Krasen razgled na robu! Škoda, da zopet prične dež in se megle valé po bregovih. Kako bi bila sicer prijetna pot ob hribu med vinogradi in vinskimi shrambami! O dežji pa je vsaka pot neprijetna, tedaj se tudi one proti Semiču nisem posebno veselil, ampak hitel sem, da bi kmalu dol dospel.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Rovarstvo Lahonov na južnem Tirolskem.

Ker se v pokrajinah dozdaj Turških bíje boj na smrt in življenje, ni čuda, da je pozornost sveta obrnjena na Balkanski poluotók in da tudi važne dogodbe v domači hiši ne izbujajo tolike pazljivosti, kolikor bi je zaslužile.

Mi mislimo tù laške Tirole.

Kakor krta ne čuti gospodar na senožeti svoji, dokler ne vrže krtin k višku, tako je tudi s političnimi krti, ki rijejo pod zemljo Avstrijsko, da je kos za kosom zgublja. Avstrija po takem, namesti da bi se širila ali vsaj ohranila kolikoršna je bila, se čedalje bolj krči in zmanjšuje. Interesantne Benedke, krasni Milan, kje ste?! In vendar, vkljub temu kakošna precartana ljubezen do Lahov klije zmirom v srcu Avstrijske vlade! Ljubav tolika, da Slovenec, in če treba, celó Nemec sta pankrta proti Lahu, kjer gré za pravice narodne ali kako drugo prednost.

Že več mesecev vzdigujejo Lahoni v južnih Tirolih mogočno svoje glave in ne skrivajo, da dogodbe na Turškem, po kterih utegne Avstrija v zadrege priti, bodo nikdar siti Italiji najbolja prilika, odtrgati Avstriji še to, kar Lah misli, da je njegovo. Ribe loviti je v kalni vodi najlože: si mislijo Italianissimi, zato pripravljajo lahonski časniki, kakor „Trientino“ in drugi svoje privržence na to, da se spuntajo zoper Avstrijo, kedar pride čas, da bi Avstrija ne môgla z vojaško silo varovati vseh svojih mej.

To rovarstvo pa je moralo že celó visoko dospeti, da so cesarske gosposke na južnem Tirolskem, katere so dozdaj zmirom lizale in dobrikale Lahonom, pričele jih poredoma zapirati ter jih dolžiti Avstriji nevarnih nakán. Vse to se je izprva bolj tiho vršilo, zadnji čas pa se stvar ne dade več skrivati in celó vladni „Fremdenblatt“ je unidan v listu 288. v vodilnem članku svoj glas povzdignil zoper preočitno rovarstvo Italijanissimov na južnem Tirolskem, povdarjaje potrebo, da vlada krepko na noge stopi in iz poti spravi (aufräumen) vse one elemente, ki podpihujejo punt.

Da bi se bilo to zgodilo že davno, ne bil bi laški Tirol tako razrovan kakor je danes. Policija, ki je dozdaj imela golobičjo potrpežljivost, začela je zdaj ostrejše strune napenjati; zaprli so vrednika časnika „Trientino“ in njegovega pomočnika, pa mnogo druge gospode v Trientu, Mori, Roveredi, Ali, Rivi itd.

„Fremdenblatt“ pa, kakor nikjer, tako tudi tukaj ne more zatajiti svojega liberalizma, ki je srečen le tedaj, če brco dá — cerkvi ali duhovščini. „Fremdenblatt“, ki nikoli ni pritožbe izustil, da se v urade čisto nemških krajev nastavljajo uradniki Lahi, in da v ljudske šole tacih krajev, ki so napol laški in napol nemški, se pošiljajo učitelji Lahi, ki propagando delajo za italijanizem, zdaj mahoma toži tako-le: „Proč z duhovni, ki v krajih večinoma nemških besedo Božjo polaščujejo! Kako, da je „Fremdenblattu“ zdaj mahoma en kurát (katerega pa še po imenu ne vé!) trn v pêti, češ, da laški pridiguje? Kaj bi nemški liberalci rekli, ako bi toliko laških duhovnov na nemškem Tirolskem pastirovalo, kakor tù laških uradnikov uraduje! Naj nam nemški brambovec „Fremdenblatt“ pové, kaj neki vlada storí za nauk nemškega jezika in za nemške šole na laškem Tirolskem? Naj nam pové: ali je resnica ali laž to, kar se pripoveduje, da ena edina nemška šola v Trientu tako hira, da bode kmalu konec vzela?

Prišel bode sodni dan, da bode vlada — če le ne bode prepozno — sama priznala krivdo svojo, da ni bilo prav, gojiti grebén Lahom, to pa, kar po Božjem in naravnem pravu zahtevajo Slovenci, v nemar puščati kot glas vpijočega v puščavi!

Naši dopisi.

Iz Istre 29. okt. — Volitev deželnih poslancev Koperskega okraja izvršila se je konservativno. Izbrana sta dr. Lion, lekar, in pa Dragotin Fabris, dekan v Buzetu, — vsak z 39 glasovi proti laškima kandidatoma Klarici (Klarić) in dr. Del Bello (Debeli), ki sta dobila po 28 glasov. Med volilci bilo je 8 duhovnov, in da-si ravno nedelja, prišlo jih je volit 5; Ročki plován celó 7 ur daljine. Dolinčani, Kubedci in drugi brižani so se po stari slovenski navadi hrabro držali, tako tudi Ročani in Čiči. — Šarenjaki *) so celó novce ponujali, da bi Slovenci za lahone glasovali; al vsak je možato odgovoril: „jaz poštenosti nimam na prodaj“. Vsi poparjeni so se Buzetski volilci odpeljali iz Kopra,

*) Pisanci — odpadniki.

se vé da v kočijah, katere jim je laška stranka plačala; a 5 Ročkih volilcev s svojim prespoštovanim gosp. se je peljalo na lojtrah z dvema konjičema — vsi veseli zmage. Radosten sem tekel pozdravit jih in vesel sem te slovanske junake pozdravil rekoč: „Istina, da se vozite siromaško, a srce imate pošteno, i junačka pobieda čini vam čast, koja nemore se ne zlatom ne biseri kupiti.“ — Ako so se Slovani tudi drugod po Istri tako čvrsto držali, moral bo Lah priti do spoznanja, da živí tudi drug — to je slovanski — narod v Istri, kateremu gredó človeške pravice, in kateri ni vstvarjen, da svojemu tlačitelju robotuje. Zdravstvujte!

Od Isterske meje 29. okt. J. P. Š. — Drage „Novice“, postavite svojemu iskrenemu čitatelju spominek v svojem listu. Danes zjutraj je mnogospoštovani posestnik Josip Iskra v Jelšanah umrl. Celo leto je bolehal za hudo želodčino bolezen, zdaj pa nagloma umrl previden s sv. popotnico za umirajoče. — Bil je ranjki jako ljubljen in spoštovan mož. Pripomogel je mnogo k povzdigi sadje- in vinoreje in tudi druzih razdelkov kmetijstva v tamošnjih krajih. Zaslužil bi bil zlato svetinjo. Bil je več let za župana in mnogo je ljudstvu s svojimi modrimi sveti koristil. „Novice“ je prav marljivo več let čital in svojim sosedom iz njih marsikaj razlagal; njegova 4letna glogova meja zasluži premijo. Cela knjižica bi se dala o njegovem življenji napisati. Bodi mu zemljica lahka!

V Gorici 5. nov. — Včeraj so volili pri nas za deželni zbor mesta in trgi. V Gorici sta enoglasno izvoljena dosedanji deželni glavar Franc grof Coronini, in dosedanji poslanec dr. Jož. Maurovich, oba s 111 glasovi. V laških trgih: v Korminu (dosedanji poslanec kupčijske zbornice) dr. J. Deperis; v Cervinjanu ces. namestnik baron Pino. V Tominu (za slovenske trge) c. k. dvorni svetovavec Winkler enoglasno. Nasprotni „Slogin“ kandidat, g. Ign. Kovačič, ni tedaj dobil ni enega glasú. V kupčijski zbornici, ki je včeraj popoldne volila, izvoljen je z vsemi glasovi nje predsednik gosp. baron Hekt. Ritter; za druzega kandidata pa se je bila razcepila zbornica na 2 polovici; izvoljen je gosp. Ivan Gasser (dal je samemu sebi glas). — Za slovensko véliko posestvo so od „Sloginega“ odbora za kandidate postavljeni gospodje dr. Rojic, Daniel Godina in pa Malnič. Odbor — sem rekel — jih je postavil, kajti občnega zbora „ad hoc“ pretekli ponedeljek ni bilo, ker se ni bilo sešlo nič društvenikov. Volilo pa bo naše veliko posestvo 11. dne t. m. — Presvetli cesar je podaril tukajšnjemu zavodu šolskih sester („de notre Dame“) 10.000 gold. — Po odpovedi (zarad bolehnosti) prof. in bibliotekarja L. Pertout-a je Nj. veličanstvo imenovalo za cerkvenega zastopnika v deželnem šolskem svetu ravnatelja centraln. bogosl. semenišča mons. dr. Alojzija Zorn-a, enega najbolj spoštovanih duhovnikov naše nadškofije. — Včerajšnja „Wiener Zeit.“ je naše mesto nenavadno razveselila; slavnoznani mnogozaslužni prof. Štefan Kocjančič je častni kanonik naše prvostolne cerkve. — V petek večer smo častitljivo pokopali moža, ki je bil eden glavnih stebrov našega šolstva pred novo êro, pêdagoga, kakoršnih nam novi čas noče več roditi. Umrl je v 77. letu svoje starosti ravnatelj prejšnje normalke in ž njo združene 3razredne realke in stare učit. preparandije, g. Jož. Vogrič. Služil je od leta 1848. v Gorici, poprej pa v Istri (v Rovinji in Kopru), vkup 47 let. V pokoji je bil že kakih 10 let.

Iz Celja 1. listop. (*Advokat dr. Josip Srnec*) ima čast naznaniti, da je otvoril svojo pisarnico v Celju na glavnem trgu št. 38.

Iz Podjunske doline na Koroškem 2. listop. — 29. dne u. m. so Krški knezoškof v Škocijanu na Koroškem 6 novih zvonov blagoslovili in 600 otrokom zakrament sv. birme delili. Zvonove, ki skupaj tehtajo 76 centov, je vlil gosp. J. Dencel, zvonár iz Maribora. Ovi zvonovi so prvi, ki jih je Dencel za Koroško deželo vlil; vsem, ki jih čujejo in vidijo, se zeló dopadajo. Njihovo petje je harmonično vbrano, njih glas cerkveno slovesen in lep, njih vnanja podoba brez madeža, napisi in podobe na njih z veliko skrbjo in lepoto narejene. Tudi se dadó zvonovi prav lahko na eno ali drugo stran zasukati, če je treba; gosp. Dencel je na to svojo iznajdbo vzel privilegij.

Iz Vipave 29. okt. — V zadnjih „Novicah“ nekdo iz Vipave naznanuje, da se je tukaj zraven narodne čitalnice posebno „bralno društvo“ vstanovilo. Da je to res, ne morem tajiti; da pa dopisnik tiste, ki jih imenuje „botre“ temu društvu, v svojem dopisu tako nespodobno pika, to me sili, da se v imenu čitalničnega odbora javno oglasim in rečem, da take „pikantne“ rečí nikakor niso po volji previdnih čitalničarjev, pa tudi čitalnici nobene časti ne delajo. Da meni neznani dopisnik je narodnjak, bi se sicer iz tega napada na „bralno društvo“ sklepati smelo; da ga je pa prevroča kri pri tem napadu celó na neko zmoto nagnila, moram žalibog tudi javno naznaniti. On namreč pravi, da je to bralno društvo znanega narodnjaka g. Andreja Ditriha že na svoje limanice vjelo, in od ravno tistega gospoda imam pisan protest pred sabo, da je to laž, in da on ostane zvest društvenik narodne čitalnice. Prevroča kri dopisniku tudi vse prečrno dela, kar zadeva to novo društvo, ker misli, da hoče čitalnico podkopati. Ako se pa pogleda na dozdanji čas tega društva, bi se skorej smelo misliti, da se je začelo čitalnici primikati, in sicer zakaj? Do zdaj je životarilo več časa pod imenom „Leseverein“ in zdaj že hoče biti „bralno društvo“, in ako „Bog dá in sreča junaška“, bo „bralno društvo“ in „čitalno društvo“ kmalo eno društvo pod enim starim narodnim imenom „Čitalnica“. Prav težko se mi zdi, da se je dopisnik čez g. Wencaisa tako — kmalo bi rekel — zaničljivo znosil. Saj nam ni treba mar biti zato, kje se je kdo kaj učil, da le vemo, kako zna svojo službo opravljati, in čez tega gospoda nisem še nikakega pritoževanja zastran njegove veljavnosti slišal. Ne smem tudi zamolčati, da izmed vseh drugih, tako imenovanih nemškutarjev sem pri vseh čitalničnih predstavah skoraj samega njega vselej videl. Zatoraj jako dvomim, da bi bil on v prvi vrsti temu društvu v grajalnem pomenu „boter“. Čudim se pa, da dopisnik pravega botra te nove naprave ne imenuje, katerega tudi jaz pri miru pustim.

J. Grabrijan.

Z gorenje Pivke 6. nov. — Par let je že, kar počivajo na pokopališči nad Knežakom kostí ranjc. Miroslava Vilharja pod priprosto gomilo brez spominka, katerega si je ranjki pri narodu slovenskem gotovo zaslužil. Kaj nam je Miroslav Vilhar bil, to pripovedujejo in bodo pripovedovale svetu njegova dela, posebno njegove narodne pesmi, ki se ne le povsod med narodom našim prepevajo, ampak od katerih so nekatere (na pr. „Mila lunica“) vdomačile se tudi pri drugih narodih. Ravno tako se po slovenskih odrih še vedno igrajo njegove izvirne in poslovenjene igre. Da-si je tedaj mnogo delal, vendar za to ni imel nobenega materijalnega zaslužka, ampak ravno nasprotno: njegov trud za narodno reč ga je stal marsikak stotak. Pesmi in igre svoje je dajal tiskat na svoje stroške in pri tem imel veliko denarno zgubo. Dalje je bil on prvi med slovenskimi časnikarji, ki je moral zarad ostrega peresa („Naprej“) iti v ječo, ki je slovenskim časnikarjem ogrel Žabjek. Volitve so ga vselej stale velike svote in zarad gorečnosti za narod je mnogo gren

kih moral požreti. Ko bi ên ne bil tako vdan narodu, bi bil morda svojim dedičem več premoženja zapustil. — In tak mož bi bil brez spominka?! Ne, Slovenci, sramujmo se, da njegove gomile že zdaj ne kinča spodoben spominek in napravimo mu ga, popravimo zamudo! Malo imamo zaslužnih mož, a te častimo, da bodo častili tudi drugi nas. Na noge tedaj, napravimo mu spominek. Vsak naj dá, kolikor more. *)

Iz Vrbljen okolice Ljubljanske. — Pri novi volitvi županstva so bili Pavel Grum iz Vrbljen za župana, France Furlan in Tomaž Kumše iz Vrbljen, France Pikomnik pa iz Strahomera za svetovalce izvoljene.

Iz Morovec na Kočevskem. — Pri novi volitvi županstva 14. dne u. m. so bili Jurij Kösel za župana, Janez Lozer in Jože Mihič za svetovalca izvoljeni.

Iz Lipelj okolice Ljubljanske. — Pri novi volitvi županstva so bili Franc Pečnik iz Malih Lipelj za župana, Janez Sever, Jože Stare in Janez Stare iz Velikih Lipelj pa za svetovalce izvoljeni.

Iz Ljubljane. — Ker vsa pozornost svetá je še zmirom obrnjena na bojišče na jugu, je bil glas, da začasno preneha prelivanje krví, radosten sprejet tudi pri nas. Vendar preneh boja nikakor ni še znamenje mirú. Na polotoku Balkanskem je stvar tako daleč dospela, da diplomatične patrone ne bodo stvarile onih reform, brez katerih se slovanski narodi nikdar pomirili ne bodo. Turek se ne bode vdal, dokler ga kaj ostane v Evropi. Po pravici tedaj „Istok“, Rističev časnik, piše: Če nam Rusija v resnici pomagati hoče, naj pomore brž; skrajni čas je za to. — Ustavoverce je zeló osupnilo poročilo „Pešt. Napilapa“, da je vojni minister našemu cesarju poročati moral, kako stojí z Avstrijsko armado? Odgovor ministrov se je glasil na to, da v 14 dneh more Avstrija na noge staviti 800.000 mož. —

— Iz Dunaja nam je došla žalostna vest, da je naš rojak dr. Matija Dolenec, eden najbolj cenjenih advokatov Dunajskih, 26. dne oktobra umrl. Posebno v mlajših svojih letih bil je iskren narodnjak, ki je podpiral naše slovensko slovstvo; ko je l. 1853. prišla na Dunaji „juridično-politiška terminologija za slovanske jezike Avstrijske“ na svitlo, je on v dotični komisiji po besedah gosp. Mateja Cigaleta v predgovoru k „hrvaško-srbski in slovenski terminologiji“ si še posebno krepko prizadeval zato, da so bila vsa 3 južno-slovanska narečja v enem zvezku na svitlo dana. Ko smo denarne pripomoči potrebovali za stroške Vižmarskega tabora, je društvu „Slovenije“ poslal zdatno podporo. Bodi mu zemljica lahka!

— Velecenjeni gospod Nikolaj Zic, dozdaj vojaški župnik pri nas, zapustí z dostojnostjo c. kr. majorja Ljubljano in pride v Zadar na Dalmatinsko. Težko zgubimo vrlega možaka skozi in skozi, nadejajoči se, da se kmalu zopet vrne v svojo domovino, kjer vživa toliko simpatij. — Na mesto njegovo pride gosp. Pribožič iz Celovca, kakor slišimo, pošten narodnjak.

— Iz leta 1848. glasoviti Füster, naš roják iz Radoljice, ki je v prekucijah Dunajskih zvonec nosil in zato v Ameriko pobegniti moral, se je nedavno vrnil v Avstrijo nazaj in živí zdaj v Gradcu, ki je ne samo pokojnišče za penzijonirane uradnike, ampak tudi za vtrudene demokrate in kosmopolite. Kakor „Tagesp.“ pravi, se Füster ponuja za učenika Angleškega jezika.

— (*Naznanilo in vabilo.*) Odbor katoliške družbe za Kranjsko se je 3. dne t. m. posvetoval zlasti zavolj dveh reči: 1. če bo družba tudi letos s pomočjo blagih dobrotnikov oskrbela obleko nekemu številu ubožnih otrók; in 2. če bode napravila svojim družnikom to leto kake zimske veselice.

Kar prvo tiče, dobro pozna družba mnogotere priteznosti, ki so s tem poslom sklenjene; vender zarad prelépega namena je še pripravljena težavam se podvreči, ako bodo tudi dobrotniki in dobrotnice s svojimi rokami in z dobrotnimi darovi k temu blagovoljno pripomogli. Sklenil pa je odbor dobroto toliko razširiti, da se obleka ne bo delila le samo šolskim, ampak tudi drugim hudo ubožnim otrokom, tudi lahko takim, ki še niso ravno za šolo, ali ki so sicer močno potrebni v kakoršnih koli okolišinah.

Ako bi se pa vender tako malo denara nabralo, da bi odbor ne mogel saj nekemu spodobnemu številu mladine obleke napraviti, bode pa prejete darove oddal tukajšni družbi sv. Vincencija, ki že tako naj bolj ubožne družine in posamezne reveže podpira z živežem, obleko in pripomočjo k stanovanju po vsem mestu, in milošnje bodo dosegle ravno tako lép in blag namen. Vender pri znani dobrotnosti Ljubljančanov ne dvomimo, da se bo za napravo obleke zadosti nabralo. — Mila skrb za ubožne dela čast vsemu mestu in ako se reveži po zmožnosti oskrbujejo, se s tem tudi njih srca blažé, reveži se v svojem težavnem stanu k zaupanju povzdigujejo in na več strani se s takimi dobrotami odvrne mnogo zlega, dušnega in telesnega.

Naj smemo torej vse blagosrčne Ljubljančane v ravno pojasnjeni namen milih darov prositi, ktere lahko oddajajo pri svojih zadevnih čč. gg. duhovnih pastirjih, pri odbornikih katoliške družbe, pri spodej podpisanem predsedniku, pri vredništvu *), ali po kteri si bodi zanesljivi poti. Želeti pa je, da bi se to hitro zgodilo, da vemo o pravem času, če bo kaj moč storiti.

Drugič je sklenil odbor, da bo družba to zimo napravila svojim udom in njih družinam nektere veselice s tombolo in kakim primérnim nagovorom.

Prva tombola bo 26. tega meseca v družbinih prostorih v Virantovi hiši. Pričetek je o $^1/_2$6 zvečer.

V Ljubljani, 4. listopada 1876.

Dr. A. Jarc,
predsednik.

— „Mlinar in njegova hči“ — bodi-si v nemški bodi-si v slovenski obleki, je že več let obligatna igra o vseh Svetih zvečer, in gledališča so skor zmirom polna. Tudi letos je v našem slov. gledališču tako bilo. — Druga predstava bo 10. t m. z igro „Cigani“, ki se bo prvikrat igrala — z godbo in petjem.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Čemu je filharmonično društvo v Ljubljani, to nam je odkritosrčno povedala „Gartenlaube“ iz Lipsika, ko je šlo za zidanje lastne hiše. Tabor ima na skrajni meji Nemčije biti nemški kulturi ali z lastnimi besedami: „durch deutschen Sang und deutsche Musik, deutsche Art und deutsche Sitte an Deutschlands südöstlichsten Grenzen zu befestigen, ohne sich durch Widersacher des Nationalstreites abwendig machen zu lassen“. Zdaj vsaj iz „schwarz auf weiß“ vemo, zakaj, na priliko, je dijakom srednjih šol in pripravnikom prepovedano sodelovati v zborih in besedah čitalničnih, v filharmoničnih koncertih pa jim je dopuščeno. „Es geht halt um deutschen Sang, deutsche Musik, deutsche Kultur“ — na skrajni meji Bismarkije! — „Turški list“ ima navado iz vsake številke „Novic“ nekaj skup znositi in iz tega zjedi delati. V zadnjih ga je spekla notica o dr. Schafferju, ki je v državnem zboru z ustavoverci vred ministra za Turke interpeliral. „Turški list“ na vse grlo zavpije, da vsak, kdor je za svobodo,

*) „Novice“ bodo radovoljno sprejemale darove in razglašale imena darovalcev.

*) Vredništvo z veseljem darove sprejema in poterjuje, ter jih bo oddajalo preč. g. predsedniku dr. A. Jarc-u. Vr.

mora držati s Turki, nikakor pa s Srbi in Slovani sploh. To je res prav „turško“ besedovanje — vredno „Turškega lista“. Novo je za nas le to, da se Turki boré za svobodo in svobodna načela, česar prej nismo vedeli. — „Slovenec“ ima iz Dolenskega pikantno novico o „Tagblattu“, ki pojasni nekoliko skrivnost, kako si umazani list naših „turkov“ hrani življenje. Po oni novici so se matadorji nemčurski zavezali skupno poravnavati „Tagblattov“ deficit in nek grajščak je tožil, da je letos, ko bo komaj komaj v stanu plačati drugi davek, prišlo na-nj še 40 gold. davka za „Tagblatt“. Iz tega se vidi, kako radodarni so nemčurji, če gre za kako Slovencem nagajivo reč. „Tagblattov“ deficit pa mora velik biti, ker toliko na enega pride.

— (*Čitalnica*) napravi „besede“ 26. dne novembra, 10. decembra in pa Silvestrov večer.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Zbornica poslancev je v soboto začela obravnavati odgovor, ki ga je o Turških zadevah unidan minister-predsednik dal državnemu zboru. Nič manj ko 37 poslancev se je oglasilo, da hočejo govoriti o tej zadevi. — Prvi je besedo dobil bar. Zschok, ki trdi, da se ne dá nič boljega postaviti na mesto Turške vlade, in da korist Avstrije zahteva, da se Turčija ohrani. Zschok je tedaj ves Turek. Prav tak Turek je tudi Nace Kuranda; on misli, da država, ki se tako dobro derží kakor Turčija, se nikakor ne more razpadla imenovati. Zveza z Rusijo bila bi Avstriji tembolj nevarna, ker iz zveze obrambe bi lahko nastala zveza napada. Naša glavna naloga mora biti ta, da Rusijo brzdamo. Bog ne daj, da bi se Avstrija povekšala na jugu! — Demel je grajal nedoslednost Andrassyevo. On ne zaupa Rusiji. — Dr. Granitschu ni všeč to, da na vnanje zadeve ne bi imelo Avstrijsko ministerstvo nobenega vpliva. — Dr. Göllerich odbija vsako povekšanje Avstrije na jugu. Vsi ti govorniki bili so tedaj več ali manj Turki. — Dr. pl. Plener je obžaloval, da Avstrija ni storila, kar so storile vse države, da bi bila povekšala vpljiv svoj v vzhodnih deželah, vsaj v kupčijskih zadevah. Avstrija naj pazi na to, da, kedar Turčija konec vzame, kar ne more drugače biti, tudi Avstrija svoj delež dobí. — Največo pozornost pa je izbudil govor grofa Hohenwarta. Kakor je že navada, kedar on — bivši in prihodnji minister — govorí, se poslanci njegove pa tudi nasprotne stranke vsujejo okoli stola, kjer Hohenwart sedí, tako bilo je tudi ta dan. Govoril je, kakor govoriti more in mora mož, kateremu blagor Habsburške monarhije gre nad vse, ki mora biti mila mati različnim narodom svojim; bistroumno je pikal z lastnimi iglami ustavoverce in ministre, a hvalil tudi jedro odgovora, ki ga je minister-predsednik dal interpelantom. Drugi pot prinesemo glavne točke jedernatega govora njegovega, ki je bil z živahnimi bravo-klici in ploskom sprejet. — Tudi dr. Vošnjak je povedal marsikaj dobrega, posebno pa še dr. Fanderlik; tudi iz njunih govorov povemo prihodnjič kaj več. Ker govorov ne bilo bi ne konca ne kraja, ko bi vseh 37 vpisanih poslancev govorilo, se je včeraj ta razprava imela s tem skleniti, da si je državopravna stranka izvolila poslanca Greuterja, ustavoverska stranka pa Herbsta za svoja govornika, in potem bo — konec besedí, s katerimi se ne rešijo mučeniki na jugu iz jarma barbarskega.

— Koleki (štempeljni) vseh denarnih vrst pridejo ob novem letu predrugačeni na svitlo; razločevale se bodo te marke od dosedanjih, da bode spodnji tisek ali rdeč pri markah do 50 krajc., ali vijoličen pri markah do 90 krajc., zelen pa pri markah od 1 - 5 gold. Dosedanje marke pridejo 31. januarija prihodnjega leta ob veljavo. Neveljavne stare marke pa se bodo od 1. svečana do 30. aprila 1877. l. brezplačno zamenovale za nove.

— Nova viša sodnija — upravna sodnija imenovana, o kateri so „Novice“ ob svojem času več pisale, je 26. dne u. m. začela svoje delovanje. In kaj se zgodi? Neko razsodbo od 27. maja t. l. ministerstva za nauk in bogočastje je za nepostavno zavrgla. To ministerstvo je namreč določilo, da prebivalci v Schönwaldu morajo svojemu kuratu odrajtovati biro, ki so jo poprej dajali fajmoštru v Guntersdorfu. Fajmošter in patron Guntersdorfske fare pa sta se zoper to razsodbo pritožila pri upravni sodniji, katera je, kakor smo rekli, zavrgla ministersko razsodbo. Dozdaj je bilo to, kar je kak minister rekel, evangelij, če pritožnik ni pomoči iskal pri Njegovem veličanstvu. Zdaj pa upravna sodnija stojí o tacih zadevah, ki spadajo v delokrog njen, nad ministerstvi, in zato bodo ministri morali temeljito postopati v svojih razsodbah, ako ne bodo hoteli tega, kar se je zgodilo ministerstvu za nauk in bogočastje 26. oktobra t. l.

Iz Rima 6. novembra. — Kardinal Antoneli je umrl.

Iz Turškega bojišča. — Premirje je sklenjeno za dva meseca. Kaj se bo med tem in po tem godilo, o tem je toliko glasov po različnih časnikih, da je težko pravo uganiti. Vendar je skoro gotovo to, da se bo sklicala konferenca Evropskih vlad v Carigradu in pogovarjala se zarad pogojev miru. Če bi v dveh mesecih ne prišli do nobenega sklepa, bi se imelo premirje podaljšati. Kaj Rusija misli, še tudi ni znano; čudno je le to, da je, če misli na vojsko, pustila Turku zasesti tako važne pozicije v Srbiji, po katerih mu je pot do srca Srbije odprta. Pri vsem tem pa se zopet poroča, da ste Avstrija in Rusija popolnem dogovorjeni o daljnem postopanji ter da bo Rusija najprej sama zasedla ustajniške dežele, Avstrija pa da bo za zdaj še čakala daljnih dogodeb s tremi oddelki, katerim poveljnik je feldcajgmajster Maroičič, ki bo dobil naslov maršala. Hrvaške vseučiliščne mladine manifest jako energično govori za brate pod Turškim jarmom. Madjarski „softe“ bodo poslali deputacijo gratulirat Turkom v Niš, od Ruskih akademikarjev v Moskvi pa so dobili jako zaničljivo pismo. „Presse“ poroča, da je Avstrijsko-ogerski poslanec v Pešti dobil povelje, čestitati Turški vladi za milo dovoljenje premirja. — Črnogorci se vrlo držé, Medun so razdrli, zdaj pa oklenili Podgorico.

Žitna cena

v Ljubljani 4. novembra 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 97. — banaška 9 fl. 94. — turšice 6 fl. 80. soršice 6 fl. 77. — rži 6 fl. 40. — ječmena 4 fl. 70. — prosa 4 fl. 70. — ajde 6 fl. 50. — ovsa 3 fl. 25. — Krompir 3 fl. 5 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 5. novembra.

Unirani državni dolg 64 fl. 30 kr.	Ažijo srebra 103 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 68 fl. 70 kr.	Napolendori 9 fl. 94 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.